

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

...en trok het net op het land, vol grote vissen, tot honderd drie en vijftig; en hoewel er zoveel waren, zo scheurde het net niet.

Joh. 21:11 ged.

Pasen betekent dat de Heere waarlijk is opgestaan. Het betekent ook dat daarmee de staat van Christus' verandering is overgegaan in de staat van de verhoging. De Overwinnaar van dood en graf gaat Zijn triumftocht voortzetten. Zijn Koninkrijk zal over heel de wereld uitgebreid worden. Christus zal Zelf naar de hemel opvaren. Vanuit de hemel zal Hij in Zijn Koninkrijk regeren genadig, rijk en wijs. Zijn dienaren zullen in Zijn naam prediken overal waarheen Hij hen zendt. Als de laatste uitverkorene is toegebracht zal Christus wederkomen en dan zal de grote wereldooft daar zijn. Voor de ongelovigen, de goddelozen en al degenen, die niet hebben gewild dat Hij Koning over hen zou zijn, zal dat de eeuwige rampzaligheid betekenen.

Maar al degenen, die in Hem hun heil en hoogst geluk leerden vinden: de eeuwige gelukzaligheid. Dan zal daar zijn een schare, die niemand tellen kan uit alle geslacht en taal en natie. Dan zal de volkomenheid van Zijn Rijk, waarin Hij alles en in allen zal zijn, een feit zijn. Begrijpt u dat juist daarom het feit van Pasen zo ingrijpend en zo rijk van betekenis is? Dat het zoveel perspectief geeft voor de toekomst?

Tenminste.... wanneer er door genade een ander leven mag zijn. Maar zelfs als u moet zeggen zelf de paas-kracht niet te kennen, dan leert dit heilsfeit u toch dat ook u of jij, nog door de kracht van Christus' opstanding opgewekt kunt worden tot een nieuw leven!

Laat dat dan nu na Pasen bij de voortduur uw gebed zijn.

Aan de oever van de zee van Tiberias

heeft de Heere, de opgestane Paasvorst, Zijn discipelen rijke lessen geleerd. Zonder dat zij Hem herkenden in Zijn gestalte en stem. Hij had hen geleerd dat ze onbekwame vissers waren. Ze konden niets vangen. Lege netten. Toen had de Heere hen visonderwijs gegeven. "Werpt het net aan de rechterzijde van het schip en gij zult vinden."

Toen het net werd opgehaald bleek het boordevol vis te zitten. Ze zien een en al spartelende vissen. Verwonderd kijken de "vangers" elkaar aan. Hoe kan dit? Hoe is dit mogelijk? Dan is ook daaruit de les ontvangen: "Het is de Heere"! Zo kan er uit lege netten, maar ook uit volle netten veel geleerd worden.

"Brengt van de vissen, die gij nu gevangen hebt..." zo horen we de Heere zeggen. De Heere wil toch van hun vangst ontvangen. Zo.... zullen straks in de dag der dagen de evangelienetten binnengehaald worden. Zo zal het werk van al die vissers der mensen getoond worden. Dat uitzicht bood Pasen toch?

Petrus was opgestaan en naar de boot gelopen. Daaraan was het net vastgemaakt. Hij trekt het op het land. Ondanks dat het vol met vis zit scheurt het net niet. Dan worden de vissen geteld: 153 grote vissen.

Over het getal 153 is veel gefilosofeerd. De een zag er deze structuur in: $3 \times 50 + 3$, de ander wees op de som van de getallen van 1 tot 17. Er zijn er ook geweest die meenden dat er 153 soorten vissen zijn.

Nog een ander meende daaruit te weten dat straks in het jaar 153 een einde zou komen aan de naijver tussen Petrus en Johannes. Al deze theorieën moeten we afwijzen. De verklaring ligt toch eigenlijk voor de hand. Het is alleen maar een bewijs dat de Heere mild en overvloedig schenkt. Hij is geen karig God. Hij zorgt voor een overvloedige oogst. Daarom mocht Johannes op Padmos zien een

schare, die niemand tellen kan.

We zijn zo vaak aan het tellen. Dan gaat het altijd mis. Abraham dacht dat er nog wel 50 waren, maar er waren er geen 5! Elia dacht dat er nog maar één overgebleven was. De Heere prak nog van 7000. Als Abraham en Elia zich al vergisten, laten wij daarom maar meer op onze – eigen – tellen passen. Zeker de landman verwacht de vrucht. Het tellen zal pas in de eeuwigheid openbaar komen. Het getal van de uitverkorenen staat vast. Er zal er niet één meer en niet één minder komen. De Heere kent degenen, die de zijnen zijn.

Daarom is het heden der genade voor ons zo belangrijk. Dat zegt ons immers dat er bij de Heere hulp en uitkomst is. Milde handen en vriendelijk ogen! Hij zegt niet alleen: "Ik ken de Mijnen", maar ook.... "Ik word van de Mijnen gekend." Daarom gaat het om die persoonlijke kennis, gewerkt door Woord en Geest.

Honderd drie en vijftig grote vissen. Wonderlijk dat bericht.... "grote vissen". Zijn er dan geen ondermaatse vissen bij geweest? Kleintjes, die net niet door de mazen van het net konden ontglippen?

Nee, houdt u aan de bijbeltekst. Enkel en alleen grote vissen! Voor de Heere zijn ze allemaal even belangrijk, baby of kind, ouder of bejaarde, geleerd of ongeleerd, gehandicapt naar het lichaam of verstand. Allemaal grote zondaren.

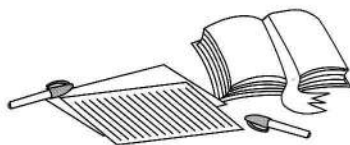
Allemaal in Adam gezondigd, allemaal van God afgeweken, allemaal dood door de zonden en de misdaden. Maar in Christus ontvingen ze het leven.

Het net scheurde niet. Tijdens het vissen gebeurt het veel dat netten scheuren en verloren gaan met inhoud en al. Voor een rechtgeaarde visser is het een ergernis om een goed net te verspelen. Dit net door Petrus uit de zee opgetrokken scheurt ondanks het grote gewicht van 153

grote vissen niet. Dat kon ook niet. Want dit net moet een prediking zijn van Gods liefde. Gods liefde is onverbreekelijk. Al die vissen aan land gebracht.... zo zal de ganse Kerk binnenvaren. Er zal er niet één verloren gaan, er zal er niet één achterblijven. Het zijn niet alleen de gevangenen des Vaders, maar ook de gegevens des Vaders.

Ziende op ons onszelf dan is er niets te vangen. Maar op Zijn Woord is er een rijke oogst. Zo groeit de Kerk. Wat de satan ook probeert, hij kan het net niet uit elkaar rukken. Zo laat Hij ook onder ons nog steeds het net van Zijn Woord uitwerpen.

VdW.

VAN DE REDACTIE

Inhoud.

In deze aflevering van ons blad hebben we een meditatie voor na Pasen geplaatst van ds. A.v.d. Weerd over Johannes 21:11 (ged.). Ds. M.C. Tanis schrijft over de woorden 'het is volbracht' uit het avondmaalsformulier.. Ds. J.M.J. Kieviet vervolgt zijn schrijven over 'de drie stukken.'

Ds. K. Visser gaat verder met de behandeling van de Dordtse leerregels voor de jeugd. Ds. P. van Zonneveld schrijft opnieuw een brief aan ouders." Zelf schrijven we een slotartikel over "kostbare middelen tegen satans listen." en een artikel over de ware bekering. Ds. P. den Butter schrijft over het onlangs verschenen jaarboek.

Chr. Geref. Bezinningskring classis Leeuwarden.

DE DRIE STUKKEN (3)

Onze Catechismus spreekt van drie stukken, ofwel drie dingen die nodig zijn te weten om getrouwd te leven en zalig te sterven, namelijk: de kennis van ellende, verlossing en dankbaarheid. In deze serie artikelen zijn we bezig na te gaan hoe de verhouding tussen die drie is. De aanleiding is een universitaire rede, eind vorig jaar gehouden door prof. dr. W. Verboom te Leiden.

Ellende – verlossing – dankbaarheid, is dit ook de bijbelse orde in de beleving van Gods kinderen? Is het ook dwingend nodig dat de drie stukken op deze wijze in de prediking aan de orde komen? Heeft onze belijdenis dat ook zo bedoeld? Nee, is het antwoord van prof. Verboom. Toch wel!, zo is mijn bescheiden weerwoord. Vorige keer luisterden we naar Ursinus, de opsteller van de Catechismus, en we werden erin bevestigd dat hij die 'bevindelijk-chronologische orde' nadrukkelijk voorstond. Vandaag wil ik aandacht vragen voor de reformatoren Luther en (vooral) Calvijn.

Degenen die eraan vasthouden dat de kennis van de ellende voorafgaat aan de kennis van de verlossing, dat zijn

D.V. Zaterdag 10 mei a.s. wordt er een bezinningsdag gehouden met als thema: *Geestelijke herkenning binnenvaren de Gereformeerde Gezindte*. Inleiders: Ds. A. van Heteren en ds. M.J. Kater. In de pauze wordt er thee en koffie geschonken.

Na de pauze zal er ruim gelegenheid zijn om vragen te stellen aan een forum, dat onder leiding zal staan van ds. P. Roos.

In het forum zullen zitting nemen de beide inleiders en dhr. H. van den Herik uit Veenendaal. Deze middag wordt gehouden in de Chr. Geref. Kerk Hoofdweg 127, Damwoude. Aanvang 14.00 uur.

Een ieder is van harte uitgenodigd.

Verschijningsdatum volgend nummer

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. 15 mei verschijnen. Copy graag binnen de donderdag een week voor de verschijningsdatum.

Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking.

AvH.

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C,

2959 AC Streefkerk.

Telefoon: 0184-669116.

Fax: 084-2220131.

Email: pand@solcon.nl

Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting

Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 7,- per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 6 dollar per jaar.

Advertenties € 0,35 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

(aldus prof. Verboom) degenen die "het erfgoed van de zogenaamde Nadere Reformatie willen bewaren". Dat is terecht getypeerd. De geschriften van de mannen van de Nadere Reformatie zijn bij velen nog geliefd. Overigens moet wel gevreesd worden dat ze meer geprezen dan gelezen worden. Maar de herdrukken die ook in deze tijd verschijnen, wijzen erop dat menigeen dat oude goud nog waardeert.

Maar nu lijkt deze typering van prof. Verboom de suggestie te wekken van een tegenstelling tussen Reformatie en Nadere Reformatie op het punt van de drie stukken. Die 'bevindelijk-chronologische opvatting' zou dan wel te vinden zijn bij predikers als Teellinck, À Brakel en Van der Groe, maar niet of nauwelijks bij bijvoorbeeld Calvijn. En een beroep op de reformatoren zou in dit verband vergeefs zijn. De vraag is of dat inderdaad ook zo is.

Laten we ons beperken tot de verhouding tussen de kennis van de ellende en de kennis van de verlossing. Hiermee hangt nauw samen de relatie tussen Wet en Evangelie.

Tussen de scherpe en ontmaskerende prediking van de Wet enerzijds en de lieflijke en vertroostende bediening van het Evangelie anderzijds. Is de eerste nu voorwaarde voor de tweede? Moet onze voorstelling nu inderdaad zo zijn dat de Wetsprediking plaats moet maken voor de heilzame vrucht van het Evangelie? Zacharias Ursinus zei dat inderdaad zo. Kon hij – kunnen allen die in zijn spoor gaan – zich beroepen op de eerste reformatoren? Met name op Luther en op Calvijn?

Wat Luther betreft – aan hem zal ik niet veel woorden wijden. Alom wordt erkend dat dit ook de nadrukkelijke benadering van Luther was. Juist bij hem vinden we deze accenten terug. Wie ooit iets van Luther las, weet dat hij altijd weer de noodzaak van het werk der Wet benadrukt. God kan Zijn genade niet anders kwijt dan alleen aan zulken bij wie Zijn Wet haar ontdekkende en aanklagende werk heeft gedaan, aldus Luther. Zonder dat werk van de Wet leven we in zorgeloosheid en valse gerustheid. En daarom kan die voorafgaande bediening van de Wet niet gemist worden. Waar geen zonde is, zegt Luther, daar kan ook geen zonde worden vergeven. Waar geen zonde wordt gevoeld, daar kan ook niet de begeerte zijn naar de vergeving van de zonden. Daar is geen plaats voor Christus. Luthers verklaring van de brief aan de Galaten is één doorlopende uitwerking van dit thema. God rechtvaardigt goddelozen!

En hij woont alleen onder zondaren! Wat dat bevindelijk betekent, dat lezen we bijvoorbeeld in zijn ontroerend tere uitleg van Psalm 51. Hier zien we Maarten Luther in het hart.

En nu Calvijn. Vinden we in zijn geschriften dezelfde accenten? Preekte ook hij deze bevindelijke orde van Wet en Evangelie? Was hij in dit opzicht soms een leerling van Luther? Dat was hij zeker! Vooral ook als het over de verhouding van Wet en Evangelie, van zelfkennis en Christus-kennis gaat. Dan horen we bij Calvijn dezelfde klanken. Wel moet gezegd worden dat deze dingen bij Calvijn in een wat breder kader stonden dan bij Luther. Gods Wet had bij hem nog andere functies dan alleen ter ontdekking en ontgronding. Ze was bij hem ook de regel voor Gods kinderen om hun leven naar te richten, “om die te doen uit dankbaarheid”. En meer dan Luther had Calvijn er vooral aandacht

voor dat dit alles het werk van de Heilige Geest is: zowel de ontdekking aan de noodzaak van verzoening als de toepassing van die verzoening door Christus – het is Gods Geest die het in de zondaar werkt.

Maar dit gezegd zijnde, wil ik er nu vooral de nadruk op leggen dat we ook bij Calvijn de “bevindelijk-chronologische orde” van Wet en Evangelie vinden. Het is ook in zijn geschriften voor geen twee-erlei uitleg vatbaar: het is de Wet die een zondaar voorbereidt op de kennis van de genade en op het geloof in Christus! Om deze stelling te ondersteunen zou ik veel citaten kunnen geven. Uit Calvijn’s Institutie, uit zijn commentaren, uit zijn preken. Het moet in dit artikel een kleine selectie blijven. Maar ik ben er van overtuigd dat ik met het onderstaande de boodschap van Calvijn geen geweld aandoe.

Ik wijs vooral op enkele plaatsen in de Institutie. Boek II, hoofdstuk 7 geeft aandacht aan de onderscheidene functies van de Wet van God. De eerste taak van Gods Wet is, aldus Calvijn, dat ze “een ieder herinnert aan zijn eigen ongerechtigheid, hem daarvan in kennis stelt en tenslotte overtuigt en hem veroordeelt. Want zo is het nodig dat de mens, die blind is en dronken van eigenliefde, gebracht wordt tot de kennis en de bekentenis van zijn eigen zwakheid en onreinheid. Zo is de Wet als een spiegel, waarin wij onze onmacht, en verder uit deze onze ongerechtigheid, en tenslotte uit beide onze vervloeking aanschouwen, evenals een spiegel ons de vlekken van ons gelaat doet zien.”

Calvijn herinnert daarbij aan Paulus’ woord aan de Romeinen, dat door de Wet de kennis der zonde is. En hij voegt er aan toe dat de apostel daar die taak van de Wet bedoelt, “die zij ten uitvoer brengt in nog niet wedergeboren zondaars”. Heel duidelijk geeft de reformator van Genève hier dus aan dat hij met deze functie van de Wet bedoelt de taak die zij heeft om de kennis der ellende te leren opdat een onbekeerde zondaar in die weg gebracht zou worden tot de kennis van de verlossing.

Zo mogelijk nog helderder komen deze dingen op een andere plaats in de Institutie aan de orde. Ik doel hier op boek III, hoofdstuk 3, gewijd aan het thema wedergeboorte en boet-

vaardigheid. Die boetvaardigheid, zegt Calvijn, komt niet anders voort dan vanuit een ernstige vreze Gods. “Want voordat het hart van de zondaar neigt tot inkeer, moet het door de gedachte aan Gods oordeel worden aangezet.” De mens mag geen rust gelaten worden, meent Calvijn. En dat zal het geval zijn als het hem aan het hart wordt gelegd “dat God eenmaal de rechterstoel zal beklimmen om van alle woorden en daden rekenschap te eisen...” Enkele paragrafen verder wijst Calvijn erop dat het de boetvaardigheid is die “voor ons de eerste toegang opent tot de kennis van Christus, die zich aan geen anderen vertoont dan aan ellendige en terneergeslagen zondaren, die zuchten, bekommerd en belast zijn, hongeren, dorsten, en van smart en ellende verwijnen...”

In hetzelfde verband wijst Calvijn er nog wel op dat die boetvaardigheid niet in die zin een voorwaarde is, alsof daarin enige verdienste ligt.

Alsof de mens die uit eigen mogelijkheden moet voortbrengen. En alsof de boetvaardigheid op zichzelf het fundament van de vergeving is. Nee, integendeel – “maar omdat de Heere besloten heeft de mensen barmhartigheid te bewijzen met dit doel, dat ze zich zouden bekeren, wijst Hij veel eerder aan, waarheen ze moeten streven, indien ze genade willen verkrijgen.” Ook al spreekt Calvijn van ‘voorbereiding op de genade’ – deze voorbereiding is geen werk van mezelf, maar ze is een gave van de Heilige Geest. Want zo werkt Hij aan op de algehele vernieuwing van de mens.

In zijn commentaar op Matth. 11:28 schrijft Calvijn daarover: “Ofschoon deze voorbereiding om de genade van Christus te ontvangen de mensen reeds geheel ontbloomt en aantoon dat ze ledig zijn van alle deugd, moet men evenwel ook nog opmerken dat deze voorbereiding een gave van de Heilige Geest is, omdat zij het begin van de bekering is, tot welke niemand geraakt of streeft uit zichzelf. Christus heeft hiermee dan ook niet willen aantonen wat de mens uit eigen kracht moet bewerkstelligen, doch alleen hoe zij moeten geschikt en begerig gemaakt zijn die tot Hem komen”.

Tot slot wijs ik nog op hoofdstuk 12 in boek III. Het opschrift daarvan is sprekend: “Dat wij onze harten tot Gods rechterstoel moeten verheffen, opdat wij met ernst overtuigd worden van

de onverdiende rechtvaardigmaking." Indien u in het bezit van Calvijn's Institutie bent, zou u dit gedeelte eens in haar geheel moeten lezen. Opdat u met mij onder de indruk komt van het gewicht dat Calvijn legt op de noodzaak van de voorafgaande verootmoediging voor de Heere. Calvijn spreekt er met grote nadruk over dat God de Zijnen bekwaam maakt om genade te ontvangen.

En dat Hij op deze wijze plaats maakt voor de weldaad van de rechtvaardiging uit Christus. Bijvoorbeeld in de paragrafen 4 & 5 over het verontruste geweten en in paragraaf 6 en volgende over de nederigheid voor de Heere. Zomaar een enkel fragment. "Bedenk", zo lezen we, "dat tot de zaligheid de toegang niet openstaat, tenzij alle trots is afgelegd en een grondige nederigheid is aangenomen. Bedenk vervolgens, dat die nederigheid niet is een zekere bescheidenheid, waardoor gij voor de Heere slechts een haarbreed van uw recht wijkt, maar dat ze is een ongeveinsde vernedering van het gemoed, dat door een ernstig besef van zijn ellende en armoede verslagen is. Want zo wordt het overal in Gods Woord beschreven."

Dat laatste zal Calvijn aan zijn stelling hebben toegevoegd, omdat het ook zijn ervaring zal zijn geweest dat er een algemene neiging onder de mensen is deze waarheid te verzwakken en te nuanceren.

Calvijn echter schroomt niet in dit verband de meest scherpe en de meeste weerstand-oproepende woorden te hanteren. "Wanneer ge zo dikwijls het woord verbrijzeling hoort, versta daaronder dan de wond des harten, die niet toestaat, dat de mens, die verslagen ter aarde ligt, zich opheft. Door zulk een verbrijzeling moet uw hart gewond zijn, indien ge met de nederigen verhoogd wilt worden. Als dat niet geschiedt, zult ge door de machtige hand Gods vernederd worden tot uw schaamte en schande."

Ik besluit nu maar met nog een kort citaat uit dezelfde afdeling van de Institutie (boek III, hoofdstuk 12, paragraaf 8): "Nooit zullen wij voldoende op de Heere vertrouwen, tenzij wij geheel en al onszelf wantrouwen. Nooit zullen wij in Hem voldoende onze harten opheffen, tenzij zij eerst ternedergeworpen zijn in onszelf. Nooit zullen wij in Hem voldoende ons troosten, tenzij wij in

onszelf mistroostig zijn. Wij zijn dus geschikt om de genade Gods aan te grijpen en te behouden, wanneer wij het vertrouwen op onszelf geheel en al weggeworpen hebben en alleen vertrouwen op de gewisheid Zijner

goedheid, wanneer wij onze eigen verdiensten vergeten en Christus' gaven omhelzen."

Ds. J.M.J. Kieviet

THOMAS SHEPPARD. DE WARE BEKERING 3

Het hele menselijke geslacht is door de zonde uit die heerlijke staat waarin het geschapen was gevallen in een zeer beklagenswaardige en ellendige toestand.

De ellende van de mens bestaat uit twee zaken: Zijn ellende met betrekking tot de zonde en zijn ellende met betrekking tot de gevolgen van de zonde.

De zonde.

Ieder mens staat schuldig aan Adams zonde. We zijn allen in Adam vertegenwoordigd zoals een heel land vertegenwoordigd is in een regerend persoon. Adam was verantwoordelijk voor de staat van alle mensen die er ooit in de wereld zouden zijn. Adam was hoofd van het hele menselijke geslacht. Adam is de vergiftigde wortel waaruit heel het menselijke geslacht voortkomt. Dat de mensen over deze eerste zonde nadachten en dat dit nadenken bracht tot vernedering. De eerste zonde werd begaan toen de mens het meest bij God in de gunst stond. We lezen op blz. 56 "De opstand van een verrader op een mesthoop is niet zo erg als de opstand van een gunsteling aan het hof." De eerste zonde is een vreselijke afval van God, een afschuwelijke opstand, ongeloof door te twijfelen aan de waarheid van de bedreiging, de satan betrouwbaarder achten dan God, afschuwelijke trots door te denken dat deze zonde zou brengen tot het als God zijn, minachting van God, ondankbaarheid, diefstal en afgoderij door het schepsel meer te beminnen dan de Schepper. Hebt u nog nooit een traan over deze verschrikkelijke zonde gelaten? De mens wordt geboren in zonden zonder dat hij enig levensbeginsel heeft. Hij mist alle genade. Sheppard schrijft op blz. 57 "Hun lichamen zijn als levende doodkisten waarin een dode ziel wordt rondgedragen." Als zo'n mens goede dingen doet komen die niet voort uit enig innerlijk levensbeginsel.

Eigenschappen van een dode: Hij kan

zich niet bewegen en probeert zich ook niet te bewegen. Een dode vreest geen gevaren zoals het oordeel dat wordt aangezegd in de prediking. Een dode weigert de beste aanbiedingen. Hij is blind, doof en proeft niets. In een preek hoort hij wel de stem van een mens, maar niet de stem van God. Een dode voelt niets. Een dode kan niet spreken. Hij is zonder adem. Een dode heeft alle schoonheid verloren. Wormen knagen aan hem, zo zal de worm van het geweten knagen. Een dode behoeft alleen nog maar begraven te worden. Zo behoeft een natuurlijk mens alleen nog maar in de hel geworpen te worden.

In zonde geboren. Ieder wordt vol van allerlei zonde geboren. Ziel en lichaam zijn vol van zonde. Verstand en hart zijn vol van zonde. Zonden die niet uitbreken liggen toch in het hart op de loer. Tegen iemand werd eens gezegd dat hij minder zonde had bedreven dan Manasse. Hij antwoordde dat hij het erger gemaakt zou hebben dan Manasse als hij in zijn plaats was geweest en dezelfde macht had gehad. Wie een ander zonde ziet bedrijven doet er goed aan naar binnen te kijken: daar leeft ook de kiem tot die zonde. Het verschil is dat de Heere menigmaal voor de uitleving bewaart. Een net onbekeerd mens is te vergelijken met een beschilderde graftombe. Ieder staat schuldig voor God ook al komt hij nooit met de aardse rechter in aanraking.

Zonden van de natuur vergeleken met de dadelijke zonden. De zonde van het hart is de baarmoeder van de dadelijke zonden. In het hart is meer zonde dan aan de buitenkant. Sheppard schrijft op blz. 63 "Elke dadelijke zonde is slechts als een snippertje dat afgebroken is van de grote bodem van de zonde in het hart." De zonde is steeds in het hart aanwezig. De zonden in het hart zijn te vergelijken met zonden die in huis bedreven worden, daadwerkelijke zonden met zonden die in het portaal bedreven worden. Een zwijn in de beste kamer is

erger dan in het bijgebouw. Het is nodig te treuren over de zondige natuur.

Al zijn doen is zonde. Al wat een natuurlijk mens doet is zonde. Hij kan dingen doen die op zichzelf genomen goed zijn: naar de kerk gaan, armen helpen en bidden. De keel van een natuurlijk mens is een geopend graf. Het bedenken des vleses is vijandschap tegen God. Een verdorven persoon kan niets goeds doen. Een kwade boom kan geen goede vruchten voortbrengen. Al de goede dingen die een slecht mens doet, doet hij voor zichzelf, voor eigen aanzien, eer of gemak. Dat is ten diepste afgodendienst. Hij rukt God van de troon en maakt een god van zichzelf. De vraag

kan gesteld worden: Waarom zouden we nog luisteren naar de prediking en bidden als het toch zonde is? Daarop kan het volgende antwoord gegeven worden. Men zondigt minder door dit te doen dan door dit na te laten. Het kan zijn dat God het gebed hoort, niet omwille van uw gebed, maar om Zijns Naams wil. Denk aan de onrechtvaardige rechter die de weduwe recht deed. Het is een onbegrijpelijk wonder dat een zondaar nog leeft en verdragen wordt door God. Diep ontdekkend schrijft Sheppard op bz. 66 "U hebt heel uw leven als een vuile pad uw vergif in het aangezicht van God gespuwd en toch heeft Hij u nimmer losgelaten."

Ds. A. van Heteren

genheid hebben gegeven om tot hen te spreken? De andere boodschap, die van dezelfde God komt, kunnen ze dan wel missen. Ja, wat zijn dat voor leden? In dit licht bezien zijn cijfers soms ook nog wel enigszins flatterend.

Maar laten we niet klagen. Er zijn er ook onder ons nog heel wat die trouw meeleven en voor wie de dienst des Heeren heel wat is gaan betekenen in hun leven. Er zijn er die van harte verbonden zijn aan het Woord des Heeren en die met begeerte komen luisteren naar wat de Heere via dat Woord tot hen heeft te zeggen. Er zijn er ook, die in oprechtheid aan de Heere Zelf verbonden zijn en die geleerd hebben en nog steeds leren van genade te leven. Dat zijn de levende leden. Moge het getal van hen meer en meer toenemen.

BIJ DE VERSCHIJNING VAN HET JAARBOEK

Enige weken geleden verscheen 'Jaarboek 2003 van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland'. Op de een of andere manier wordt er jaarlijks weer naar de komst van het nieuwe Jaarboek uitgezien en zodra het verschenen is, wordt er door velen met grote aandacht in gebladerd. Kennisname van de stand van zaken in de kerken is een goede zaak. Meeleven met de kerken is nog beter. Bij dat alles kan het Jaarboek goede diensten bewijzen.

In dit artikel zal ik dit Jaarboek 2003 niet gaan 'bespreken'. Een dergelijke publicatie leent zich mijns inziens ook niet zo direct voor een bespreking. Hoogstens kan de redactie gefeliciteerd worden met het resultaat van ongetwijfeld zeer nauwkeurige arbeid. Dat willen we dan ook graag doen. We zijn dankbaar voor alles wat gedaan is om de raadpleger van het Jaarboek de nodige informatie te verschaffen.

Enkele zaken die ik bij het doorbladeren van deze publicatie onder ogen kreeg en de gedachten die naar aanleiding daarvan bij mij opkwamen wil ik hier neerschrijven. Een soort reflectie dus naar aanleiding van de verschijning van deze kerkelijke gids.

Leden

Allereerst noem ik dan dat geconstateerd kon worden dat voor het eerst sinds een aantal jaren gesproken kan worden van een kleine groei van het aantal leden van onze kerken. Jarenlang moest vermeld worden dat

- net als bij vele andere kerken - ook bij ons het ledental verminderde. Weliswaar niet met grote aantallen, maar toch... In het jaaroverzicht over 2002 blijkt dat dit keer anders te zijn. Betekent dit dat het tij gekeerd is? Dat de uittocht naar elders of naar 'geen kerk' gestopt is? Gelet op de tendens die overal in onze samenleving is waar te nemen is die conclusie niet gerechtvaardigd. Hebben onze kerken dan meer aantrekkingskracht gekregen en zijn ze in staat de leden sterker te binden? Dat zou mooi zijn, maar of deze conclusie grond heeft valt ook nog te bezien.

Trouwens, wie naast de gegevens uit het Jaarboek de met regelmaat in 'De Wekker' geplaatste verslagen van de verschillende classisvergaderingen legt vraagt zich af hoeveel van deze leden 'papierleden' zijn? Leden, die nog wel staan ingescheven, maar waar men nooit (of bijna nooit) meer iets van verneemt. Maar die leden worden wel meegeteld.

En hoeveel van de vermelde leden zijn 'half-papieren leden'? Daarmee bedoel ik de leden die behoren bij de categorie, die blijkens de genoemde verslagen in de middag- of avonddiensten afwezig is. Want die categorie is in vele gemeenten kennelijk groeiende. Wordt er immers niet veel geklaagd dat de tweede diensten duidelijk minder bezocht worden dan de morgendiensten? De vraag laat zich dan niet onderdrukken: Wat zijn dat voor leden, die het wel genoeg vinden als ze de Heere één keer de gele-

Zorgen

In het overzicht over het jaar 2002 wordt melding gemaakt van allerlei gebeurtenissen in het kerkelijk leven. Soms ingrijpend, soms minder ingrijpend. Zaken, die voor een plaatselijke kerk van belang waren en ook zaken die het geheel van ons kerkelijk samenleven betreffen. Daar zijn ook zorgelijke dingen bij.

Gememoreerd wordt dat er in 2002 een oproep gedaan is door het moderamen van de generale synode om te komen tot een zondag van verootmoediging. In verband daarmee werd ook een gezamenlijke bidstond belegd in Ede.

Dit werd gedaan in het licht van bepaalde zaken die inderdaad reden tot bezorgdheid gaven. Wat bij de vermelding van deze oproep van de kant van het moderamen opvalt is dat de schrijver van het jaaroverzicht (drs. R.W.J. Soeters) de opmerking maakt "Kerkordelijk gezien zijn er de nodige opmerkingen te maken bij dit initiatief". Is dat zo? Welke opmerkingen dat dan zouden kunnen zijn, blijft onvermeld. Ik vraag me af of een dergelijke opmerking dan wel enige relevantie heeft.

We herinneren ons dat het bepaalde zaken in ons kerkelijk leven waren, die mede de aanleiding vormden voor het initiatief van het moderamen.

Genoemd werd datgene wat zich afspeelde in met name Alphen aan den Rijn, Zeewolde en Zaamslag. Uit deze en andere zaken werd geconcludeerd dat er een gevoel van

algemene geestelijke malaise is en dat er van vervlakking gesproken moest worden.

Ook in het jaaroverzicht komen we de namen van deze gemeenten tegen. In het kort wordt gereleveerd wat daar plaats vond. En wat blijkt nu? In Alphen aan den Rijn zijn de zaken grotendeels tot rust gekomen, al heeft de gemeente een flinke aderlating meegemaakt. Het gemeentelijk leven is daar weer in rustiger vaarwater terecht gekomen en kan zich weer ontplooiën.

De misère rondom de predikant van Zeewolde duurt ook nog steeds voort. Het is nu al een paar maal gebeurd dat de rechter besloot dat de door kerkelijke vergaderingen genomen besluiten moesten worden teruggedraaid. Is die rechter nu bezig zich te bemoeien met zaken die hem niet aangaan en gaat hij dus zijn boekje ergerlijk te buiten, of kwam hij terecht tot de conclusie dat de kerkelijke bepalingen en regels door de kerkelijke beleidsmakers niet juist zijn nageleefd? Voor buitenstaanders, die het moeten doen met een korte mededeling af en toe, hetzij in de dagbladers, hetzij in de kerkelijke berichtgeving, een hoogst ondoorzichtige zaak. Maar wel een zaak die de naam van onze kerken bepaald niet ten goede komt. En die een smaad legt op de zaak van Christus. Wat is dat trouwens voor een dienaar van Christus, die bij de wereldlijke rechter te rade gaat?

In Zaamslag is het, voor zover we weten, ook nog verre van rustig. Daar zijn de kerkelijke vergaderingen ook nog niet klaar met hun werk.

Wreekt zich in deze dingen dat onze kerken in velerlei opzicht innerlijk nog al verdeeld zijn? Komt die verdeeldheid in deze zaken naar buiten? Trouwens, het zijn niet de enige tekenen die laten zien dat we op allerlei punten elkaar maar slecht verstaan en in wezen verschillende wegen gaan. We staan allemaal in hetzelfde Jaarboek. Maar hoeveel bindt echt samen?

Nieuwe symptomen

Laat ik een paar verschijnselen noemen die buiten het bestek van het jaaroverzicht in het Jaarboek vallen, omdat ze plaats vonden in het lopende jaar. Daarbij zal het me wel niet lukken zuiver objectief te blijven. Is er

wel echt objectieve berichtgeving? Bestaan er objectieve commentaren? Kijkt niet iedereen door een min of meer gekleurde bril en spreken toch niet altijd weer eigen overtuigingen mee in de beoordeling van wat er gedaan wordt?

Daar was de 'brief van de veertig' zoals die is gaan heten. Veertig predikanten maakten aan het adres van deputaten Eenheid hun grote zorg bekend omtrent de toenadering tussen onze kerken en de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt. Zorg, die zij onderbouwden met argumenten die ze ontleenden aan de door hen onderzochte prediking in de GKV. Toen van deze brief ontijdig bericht gedaan werd in de pers kwamen er onmiddellijk reacties los. Alleen al het schrijven van zo'n brief kon geen genade vinden in de ogen van sommige scribenten. De synode had gesproken en dus... Sommige commentaren deden denken aan redeneringen die de felle promotors van Samen-op-Weg hanteren. Maar ook uit inhoudelijke commentaren bleek wel hoe verschillend er tegen uiterst wezenlijke elementen in de prediking wordt aangekeken. De sfeer die werd opgeroepen was er een van: Het moet en het zal doorgaan. Een sfeer van 'drammerigheid' en 'drijfverheid'.

Toen dan ook bekend werd hoe het programma van de voorjaarsconferentie voor ambtsdragers eruit ging zien met sprekers uit de Ned. Geref. Kerken en de Geref. Kerken Vrijgemaakt zijn (door mij) bovengenoemde kwalificaties gebruikt. Heel de opgeroepen sfeer wees immers in de richting van steeds maar verdere toenadering. Was zelfs al niet het woord 'fusie' gevallen?

De genoemde aanduidingen waren zeer tot ongenoegen van de voorzitter van het comité dat de conferenties voor ambtsdragers organiseert. Hij liet mij weten dat er absoluut geen sprake van is dat er bij het voorbereiden van de conferentie ook maar iets van drammerigheid meegespeeld heeft. De conferentie stond in een geheel ander kader. Dat moest ik van hem aannemen. Ik heb dat ook van hem aangenomen - iets wat ik hier dan ook neerschrijf. Maar afgedacht van de conferentie en haar intenties, kan ik dat akelige gevoel waarover ik schreef toch maar moeilijk kwijt.

Andere dingen die aangeven hoe de wegen soms uiteen gaan zijn onder andere de volgende. Een van de predikanten uit Zwolle schreef over de onbruikbaarheid van de Heidelbergse Catechismus. De 'catechismus van Elly en Rikkert' - wat daaronder dan ook moge worden verstaan - zou voor deze tijd geschikter zijn. Is het geen veelzeggend symptoom dat zulke onzin in een binnen onze kerken verschijnend kerkblad kan worden geventileerd? Terecht is hierop gereageerd en ertegen geprotesteerd.

In hetzelfde kerkblad werd korte tijd later een pleidooi gevoerd voor de film. Het bekijken van films, zelfs de film gemaakt naar aanleiding van het ronduit goddeloze boek 'Turks Fruit' van Jan Wolkers, kan dienstbaar zijn aan de versterking van het geloof, zo werd beweerd. Maar dan kan ik slechts één conclusie trekken: Als de schrijver en ik het over 'geloof' hebben, bedoelen we wel een geheel ander geloof. Dan zijn we het op dit punt pertinent oneens met elkaar. Kan dat bestaan in één kerkverband?

Zo zou er meer te noemen zijn. Duidelijk is in ieder geval, dat een dag van verootmoediging niet voldoende is om onze kerken tot de beleving van echte eenheid te brengen. Trouwens, nog afgedacht van de beleving van de echte geestelijke eenheid, de vraag komt benauwend dichtbij of we nog wel echt allemaal op hetzelfde fundament staan. Ik vermag tot geen andere conclusie te komen dan dat er een terugkeer moet komen tot de 'leer der vaderen'. Een terugkeer vooral ook tot de God der vaderen. Dat is niet minder dan bekering; waarachtige bekering.

Moge de Heere zelf die geven. Ja, moge Hij allereerst ons allen de overtuiging geven dat we die bekering nodig hebben, opdat we in ieder geval daarin onze eenheid mogen beleven, dat we samen de Heere aanroepen om de genade van die bekring.

ds P. den Butter

*N.a.v. Jaarboek 2003 van de Chr. Geref. kerken in Nederland
Uitgeverij D.J. van Brummen/Buyten & Schipperheyn € 8,70*

BRIEVEN AAN OUDERS (5)

Noach was rechtvaardig. Dat getuigt de Schrift. 't Betekent niet dat hij zond-
daar-af was. Dat ging helaas wel blij-
ken.

't Was na de zondvloed dat Noach
een altaar bouwde. Ik zie ze daar
staan: Noach, zijn vrouw, zijn drie
zonen en de schoondochters. Ze
brengen de Heere de lof- en de dank-
offers. Omdat Hij ze behouden had.

Het zal wat jaren daarna geweest zijn
– Noach was wijngaardenier gewor-
den. Als eerste kon hij alcohol maken.
De roeping tot matigheid ook met
sterke drank vergat hij. Hij dronk en
dronk. Tenslotte werd hij laveloos; en
dan kan het gebeuren dat men alle
fatsoen vergeet.

Daar lag Noach naakt in zijn tent.

Alcohol kan een groot probleem zijn.
Bij ouderen en bij jongeren. Er zijn
streken in ons land waar men het
prachtig vindt als een jongere van
onder de tien een fles bier achterel-
kaar leeg drinkt. Dat is dan een ver-
slaafde in de dop. Wat is het erg een
dronken vader of moeder te hebben.
Drankmisbruik en zedeloosheid gaan
vaak hand in hand. De drank maakt
remmen los, en is gezinsverwoestend.
Zulk een ouder heeft echt niet het heil
van een kind op het oog.

U weet wat er gebeurde in Noachs
tent. Cham kwam binnen, en zag
daar zijn dronken vader liggen. Hij
maakte rechtsomkeer en liep naar zijn
beide broers. Het staat niet beschre-
ven wat er toen gebeurde. Toch is het
voor ons wel duidelijk. Cham ging
spotten. Vandaag zou men zeggen:

nu kun je eens zien wat die vrome
vader van ons is. De pijlen worden
meestal terstond afgeschoten op het
geestelijke leven. Tenminste als dat er
is.

O neen – Noach was niet te veront-
schuldigen. 't Was erg, heel erg. U
moet niet denken: ja – maar elk kind
van God kan toch vallen. Hoe wordt
Gods Naam erdoor onteerd.

Cham is ook niet te verontschuldigen.
Als zijn vader de vloek over hem uit-
spreekt, dan heeft hij het daarnaar
gemaakt. Want gebreken van ouders
geven kinderen nooit het recht om de
liefde, de eerbied en de gehoorzaam-
heid op te zeggen.

Verblijvend is het wat Sem en Jafeth
doen. Kinderen die hun eigen gebre-
ken kennen, kunnen hun ouders van-
wege hun gebreken nooit verwerpen.
Zie – wat die twee doen. Ze lopen
achterwaarts naar hun vader toe, en
dekken hem toe met een kleed.

Ze lijken hier op Sems grote Zoon, de
Heere Jezus Christus. Hij is niet geko-
men om te veroordelen. Een naakte
zondaar dekt Hij toe met het kleed
van Zijn borggerechtigheid.

Rectificatie.

In de voorgaande Brief aan ouders (4)
zit een storende fout. Ik keek het na
op het afschrift. Daar stond het goed.
Het woordje "niet" moet uit een zin.
Die dient u als volgt te lezen; "Die
naamgeving zegt dus dat hij sterk uit-
zag naar de komst van de beloofde
Verlosser."

v.Z.

heeft voldaan aan de Goddelijke eis
van de wet.

De vloek heeft Hij gedragen en voor
eeuwig weggedragen. Jezus zal wel
sterven. Maar het gaat door de dood
heen naar het eeuwig zalig leven.
Voor Jezus' bewustzijn stond Zijn
sterven al in het teken van Pasen.
Immers wanneer Hij sterft op Golgo-
tha is de angel reeds weggenomen uit
de dood. Zijn laatste daad en laatste
woorden getuigen daarvan. Zijn
hoofd zank niet op Zijn borst, er staat
geschreven: en het hoofd buigende,
gaf Hij de geest en vertrouwde Zich
geheel toe aan Zijn Vader. Vader in
Uwe handen beveel ik Mijn Geest.
Vandaar dat de passage in het formu-
lier juist gesteld is. Jezus Christus
heeft door de woorden: het is vol-
bracht, verzegeld, bekrachtigd het
nieuwe en eeuwige testament, het
verbond der genade en verzoening.

Het woord testament wordt door de
Heere Jezus gebruikt wanneer het
gaat over de inzet van het Heilig
Avondmaal. Hij heeft het met nadruk
over het Nieuwe Testament. Het is
nieuw omdat het in tegenstelling
staat tot de schaduwachtige bloed-
storting van het Oude Testament.
Aan de uitdrukking nieuwe Testa-
ment, heeft de opsteller het woord
eeuwig toegevoegd, zodat we lezen
het eeuwige Testament. Die uitdruk-
king is ontleend aan Hebr. 13.

Vandaar dat het woord, 'het is vol-
bracht' onderstreept het onvergankel-
ijke en eeuwige karakter van het
Testament.

Dat Testament te overdenken bevat
veel. Het woord op zich is ons niet
onbekend. Het wijst op de laatste
wilsbeschikking. Bepaald door men-
sen voor zij gaan sterven. Zij lieten
alles notarieel opschrijven. Ze worden
erflaters genoemd. Wanneer een tes-
tament van kracht wordt is bekend.
Het geschiedt na de dood van de
erflater. Het testament wordt geo-
pend voor de erfgenamen.

In Hebr. 9 heeft Paulus het over de
Testamentmaker Jezus Christus. De
Erflater. In Zijn dood ligt het Testa-
ment vast. Wanneer Jezus Christus
aan het kruis sterft, wordt het
Testament geopend. In de verkondi-
ging van het 's Heeren Woord en de
bediening van Zijn sacrament wordt
het verkondigd en verzegeld. Nu heb-
ben onze kinderen rechten.

Zij kunnen hun kinderrecht laten gel-
den. Maar niet een mens heeft rech-
ten voor de Heere na de zondeval.
Vandaar dat het woord Testament

HEIL DOOR HET ZESDE KRUISWOORD

Geheel naar de Schrift worden we
mede door het gebruik van het for-
mulier tijdens de voorbereidingsdienst
en de viering van het Heilig Avond-
maal gewezen op het bloedig lijden
en sterven van de Heere Jezus.

Wat wordt in weinig woorden daar-
van ontzaggelijk veel gezegd. We
hebben het overdacht. Wat houdt het
volbrachte Middelaarswerk in. Wat
heeft Jezus moeten ondergaan. Tot
voldoening, tot verzoening moest Zijn
Zelfofferande plaatsvinden.

Zijn ziel moest zelfs uitgestort worden
in de dood. Geheel één met de wil,
het recht van Zijn Vader ging Hij de
weg tot het einde toe. In de passage

die nu overdacht moet worden is het
doel vastgelegd. We lezen het in het
formulier: heeft eindelijk met Zijn
dood en bloedstorting het nieuwe en
eeuwige Testament het Verbond der
genade en der verzoening besloten,
toen Hij zeide: Het is volbracht. Welk
een zicht heeft de opsteller op het
zesde kruiswoord.

Het is het rijkste woord voor de Zoon.
Na het dieptepunt van Zijn lijden, ook
vermeld in het formulier, wordt het
ene woord, immers zo staat het in het
Grieks door Hem uitgeroepen. En dat
ene woord is van onpeilbaar diepe
inhoud. Hij heeft volbracht wat Hem
opgedragen was door Zijn Vader. Hij

gebruikt wordt in Gods Woord dat wijst op onze totale onverdienstelijkheid en de vrije gunst van de Heere. Erfgenamen gaan belijden: alles is louter genade.

In het formulier lezen we de toevoeging namelijk het verbond der genade en der verzoening. Zo wordt gewezen op de heilszaak voor tijd en eeuwigheid. Het genadeverbond wat tevens het verbond der verzoening is, ligt

vast in de dood en bloedstorting van de Heere Jezus. Dat verbond nu is de totale inhoud van het nieuwe en eeuwige Testament. Wie het gaat verstaan en als erfgenaam in het heil mag delen, belijdt: niet verdiend. Genade alleen! Het loflied wordt: door U Heere Jezus alleen. Om het eeuwig welbehagen! Komen we zo aan het Avondmaal?

Ds. M.C. Tanis

KOSTBARE MIDDELEN TEGEN SATANS LISTEN- SLOT.

Zeven eigenschappen van valse leraars

De satan wil door middel van valse leraars de zielen misleiden en bedriegen teneinde die zielen naar de eeuwige ondergang te voeren. We lezen in Matth. 7:15 "Maar wacht u van de valse profeten, dewelke in schaapsklederen tot u komen, maar vanbinnen zijn zij grijpende wolven." Arme zielen dienen van valse leraars weg te vluchten als van de hel zelf. Valser leraren hebben de volgende eigenschappen:

- 1 Het zijn mensenbehagers die het oor strelen, zij zijn het hart niet ten voordeel. Zij spreken van zachte dingen. Valse leraars gelijken op onbekwame dokters die een pleister op de wond doen, maar deze niet genezen. Valse leraars doen hun uiterste best om de hel vol te maken. Zachte, gladdere leraars vergiften de zielen.
- 2 Valse leraars smaden getrouwe leraars: zij werpen modder, hoon en smaad op hen. Zo vielen de valse profeten van Achab Micha aan.
- 3 Valse leraars spreken over raadslagen en visioenen die zij in hun eigen hart en hoofd uitbroeden. Maar de Heere heeft hen niet gezonden.
- 4 Valse leraars zien grote zaken van Wet en Evangelie over het hoofd, zij zijn daarentegen stipt in kleine dingen.
- 5 Valse leraars gebruiken schone woorden voor gevaarlijke zaken
- 6 Valse leraars streven er meer naar mensen tot hun mening over te halen dan om mensen in hun wandel te verbeteren. Zij maken zich drukker om het hoofd dan om het hart van de mensen.
- 7 Valse leraars begeren meer de

goederen van hoorders dan het goede voor hun hoorders.

Bovenstaande eigenschappen tekenen de valse leraars. Onderken hen en schuw hen.

Zes stellingen aangaande de Satan en zijn listen

- 1 Wees voorzichtig met al uw verzoeken toe te schrijven aan de satan. We hebben een zondige natuur. Al was er geen duivel en al waren er geen goddelozen, die verdorven natuur laat zich gelden. Het is het zondige hart dat aan de satan toegeeft. Satan kan niet dwingen. De satan kan alleen de gouden beker aanbieden, hij heeft geen macht het gif dat erin zit te doen drinken.
- 2 De satan heeft een sterke hand in de meeste zonden. Satan verzocht Adam en Eva tot opstand. Porde David aan om het volk te tellen. Satan deed Ananias liegen. Satan tracht alle gelegenheden tot zondigen te baat te nemen.
- 3 Satan moet een dubbele toestemming hebben voordat hij iets tegen ons kan doen: van God en van ons. Troost voor Gods kinderen: satan kan niet beschadigen zonder toestemming van God. God stelt een grens: dit zien we bij Job: zijn leven moest gespaard worden. Wij moeten luisteren naar de satan en hem gehoorzamen. Petrus vroeg aan Ananias: waarom heeft de satan uw hart vervuld? Petrus vroeg niet aan de satan: waarom hebt u het hart van Ananias vervuld? Het is alsof Petrus zei dat de satan dit nooit had kunnen doen zonder de toestemming van Ananias. Het roepen tot God in de verzoeking is

een teken dat de satan uw toestemming niet verkregen heeft.

- 4 Alleen geestelijke wapens zijn nuttig in de strijd tegen de satan. Bijzonder het zwaard des Geestes. De enige weg om staande te blijven is te roepen: Er staat geschreven. Dit heeft Christus ook Zelf gedaan. Zo staat er geschreven dat een vrouw haar zuigeling kan vergeten, maar de Heere zal Zijn Kerk niet vergeten.
- 5 Satan draagt namen die zijn natuur aangeven: hij wordt Behemoth genoemd: dat ziet op zijn grote wreedheid en dierlijkheid. Satan is tegenstander. Een leeuw wordt hij genoemd omdat hij verscheurt, een slang vanwege listigheid. De satan draagt de slechtste namen en heeft de slechtste natuur van alle geschapen wezens.
- 6 God zal satan onder de voeten der heiligen verpletteren. Christus heeft satan overwonnen. Dus de satan is een overwonnen vijand. De zekere en zoete overwinning zal rijkelijk alle moeiten vergoeden.

Vijf redenen waarom alles behandeld werd

- 1 Om het hart in ootmoedige, bidende en wakende gestalte te houden.
- 2 De satan is vol van boosheid, nijdigheid en vijandschap tegen de zielen der mensen. De satan zet alles op alles om de mensen net zo ellendig te maken als hij zelf is.
- 3 Satan heeft lange ervaring: daardoor is hij zeer listig geworden. Hij heeft zeer veel strikken, diepten en listen uitgevonden om de zielen der mensen te verwarren en ten val te brengen.
- 4 Het behandelde is voor de wereldlingen ten oordeel. Zij leggen roepstemmen naast zich neer en worden rechtvaardig aan de satan overgegeven
- 5 De kracht Gods wordt verheerlijkt door geschonken overwinningen op de satan.

Tien hulpmiddelen tegen Satans listen

Zoveel listen: verbaas u erover dat er nog mensen zalig worden daar de satan zoveel strikken en listen gebruikt. De hulpmiddelen tegen satans listen zijn:

- 1 Wie niet gevangen wil worden door de listen van de satan dient te handelen naar de regel van Gods Woord. Wie het Woord verwerpt wordt immers geleid door de satan. Wie het Woord bewaart wordt door de Heere bewaard Openbaring 3: 10.
- 2 Bedroef en erger de Heilige Geest niet. De Heilige Geest is het best in staat de strikken van de satan aan te wijzen. De Heilige Geest geeft kracht om de strikken te ontwijken. De mens kan zichzelf niet beveiligen. Bedroef de Heilige Geest niet door zonden, weiger hartversterkingen en troost niet. Alleen de Heilige Geest maakt de mens te sterk om door de satan overwonnen te worden.
- 3 **P** Neem toe in hemelse wijsheid. Wijsheid ziet de strikken van de satan en doet ze ontgaan. Wijsheid ziet hoe en waar de satan zijn strikken spant.
- 4 Biedt onmiddellijk weerstand tegen de eerste bewegingen van de satan. Redeneren en redetwisten is gevaarlijk. Wie met het aas van de satan wil spelen, zal spoedig aan de haak van de satan geslagen worden.
- 5 Zoek vervuld te worden met de Geest. De Geest geeft licht en kracht. Zonder vervulling met de Geest zal de satan te sterk en te listig zijn. "Luther zegt: een heilige gulzigheid is voorraad te vergaderen, flink te eten en te drinken, totdat we met de liefde en met de overvloed van de Geest vervuld worden. O, was er maar meer van zulk een heilige gulzigheid in de wereld." (blz. 303).
- 6 **be** Wees met ootmoed bekleed. Lage struiken hebben niet veel te lijden van windvlagen die bomen kunnen ontwortelen. De duivel heeft de minste macht over hem die het meest ootmoedig is. De ootmoed brengt door de verzoeken heen. De Heere geeft de nederigen genade.
- 7 Waakt: De Bijbel roept er vaak toe op. Een slapende ziel is een verstrikte ziel. De satan werkt het sterkst op de verbeelding wanneer de ziel slaperig is. Waakt en bidt. De duivel is waakzaam, leert ervan. Houdt u dicht bij God en Zijn Woord. Het is nodig steeds op de wachttorens te staan. Een waakzame ziel is een ziel op een rots.

- 8 Onderhoud nauwe gemeenschap met God. Als David de gemeenschap met God niet onderhield viel hij.
- 9 Trek geen kracht en sterkte uit uzelf, maar uit Jezus Christus. Het gebed stijge op: geef mij nieuwe kracht. Vroegere genade geeft geen kracht, er moet opnieuw kracht geschonken worden. Zonder de Heere kan niets gedaan worden. Verwacht meer van Christus dan van uw geestelijke ervaringen.
- 10 Wees veel in gebed. Gebed is een beschutting voor de ziel, een offerande aan God en een gesel voor de duivel. Er is niets dat satans listen meer vruchteloos maakt dan het gebed. In de dagen van Hizkia werd op het gebed Jeruzalem verlost. Gods eer is ermee gemoeid Zijn kinderen bij te staan en uit te helpen.

Reden tot dankbaarheid.

Er is reden tot dankbaarheid voor hen die aan de strikken van de satan zijn ontkomen. Loof den HEERE mijn ziel en vergeet geen van Zijn weldaden. De Heere heeft niet als een prooi aan de satan overgegeven. Deed niet vallen in zijn strikken. Het grootste deel der mensen, ook der belijders zit gevangen in de strikken van de satan. Dan is er reden tot dankbaarheid, want u bent niet beter dan hen. Bent u dankbaar als mensen u strikken spannen wat uw bezit en leven betreft en u wordt ervan verlost en zult u dan niet dankbaar zijn jegens God die uit strikken van de satan verlost?

Je kunt van de strikken der mensen verlost worden: zie Saul, en toch vast

zitten in de strikken van de duivel. Wie beleeft dat de Heere verlost van de strikken van de duivel heeft reden tot dankbaarheid.

Vermaning tot hemelsgezindheid

Augustinus wenste dat hij drie dingen mocht zien; de bloei van Rome, Paulus predikende en Christus zoals Hij met de mensen op aarde verkeerde. Een ander verbeterde deze laatste wens en zei: Ja, maar laat mij de Koning in Zijn schoonheid, en Christus in Zijn hemels Koninkrijk zien.

Verlang ernaar om in het hart van Christus te zijn. Verlang ernaar in het hemelse Kanaän te zijn.

Alle plaatsen zijn vol strikken: stad, land, winkel, binnenkamer, zee en land. Een vrouw kan tot een strik zijn zoals bij Simson, kinderen kunnen een strik zijn zoals de zonen van Eli, een meesteres kan een strik zijn zoals de vrouw van Potifar voor Jozef.

Bekers, kleding, huizen, tuinen ja al uw ontspanningen kunnen tot strikken zijn.

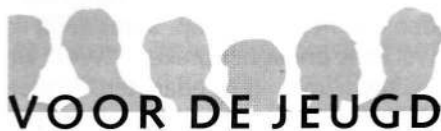
Er valt te denken aan het verlangen naar de huwelijksdag, het verlangen van een gevangene naar vrijlating, van een reiziger naar de herberg, van een zeeman naar de haven.

Zal Gods kind dan niet verlangen bij Christus te zijn? Overal worden heiligen omringd door strikken.

Zolang u niet in de hemel bent is uw troost niet volkomen.

Satan blijft u hier belagen. "Hij werkt met onvermoeide kracht en zal u nooit rust geven, totdat gij opgenomen zijt in de eeuwige rust, in het hart van Christus." (blz. 312).

Ds. A. van Heteren.

Dordt voor jou (15)

Lezen: D.L. H. III/IV paragraaf 8,9,10

Twee zaken zijn nu op grond van Gods Woord vastgelegd. Jij bent onwillig en onmachtig om jezelf tot God te bekeren en in Christus te geloven. (art.1-3) En dat er geen enkel lichtpuntje in jou is om tot echte zaligmakende kennis van God te komen, het lukt ook niet door heel netjes en

vroom te leven. (art.4-7) Jij moet geroepen worden uit je zondegraf. De HEERE doet dit door Zijn Geest en Woord. Het Woord van God komt tot ons door de verkondiging van het Evangelie. Zo wordt een zondaar geroepen tot het leven met God. Tot wie komt dit Evangelie? Meent God wel wat Hij zegt? Vragen die te maken hebben met de ernst van de evangelieverkondiging.

Roeping van het evangelie

Eerst citeer ik artikel 8. *"Doch zovelen als er door het evangelie geroepen worden, die worden ernstig geroepen. Want God betoont ernstig en waarachtig in Zijn Woord wat Hem aangenaam is, namelijk dat de geroepen tot Hem komen. Hij belooft ook met ernst allen, die tot Hem komen, en geloven, de rust der zielen en het eeuwige leven."* De komst van het evangelie is een bijzonder voorrecht in je leven. God roept allen tot de zaligheid. Hij staat er Zelf achter. Het is een ernstig aanzoek van God om achter je struiken vandaan te komen. Hij roept een gevallen adams-kind (dus jou) toe: "Adam waar zijt gij?" Kom voor de dag met je bladerkleed.

Of je nu een nette opgepoetste zondaar bent of een zondaar die de zonde uitleeft, dat maakt niet uit. God roept: "Komt tot Mij en uw ziel zal leven!" Wie aan deze roeping geen gehoor geeft, laadt een zware schuld op zich. Christus weent over zulke jongens en meisjes. (Luk.13:34) Hij is vertoornd over hen. (Luk.19:27) Juist de algemene roeping tot het heil zal onze onwil blootleggen. Misschien twijfel je: "Zou het echt waar zijn?" "En het besluit van God dan?" Gods Woord zegt: "Dwing ze om in te gaan, ga uit in de heggen en steggen, haal de kreupelen, de melaatsen, de verminkten opdat Mijn huis vol worde!"

Uitwerking van het evangelie

a. Het niet komen

Toch komen er velen niet op de roepstem van het evangelie. (art.9) Velen worden niet bekeerd. Hoe komt dat? Daarvan ligt de schuld niet in het evangelie. Ruim mag en moet verkondigd worden, dat iedere zondaar mag komen, om bekeerd te worden en zalig gemaakt te worden. Het ligt ook niet aan Christus.

Hij is een volkomen Zaligmaker voor een volkomen zondaar. Het ligt ook niet aan God. Hij geeft gaven aan mensen, om Zijn roeping kracht bij te zetten.

Judas is verlicht geweest, hij is dicht bij de prediking van de Heere Jezus geweest, hij heeft Zijn wonderen gezien, hij heeft in zijn hart gevoeld dat hij onschuldig bloed heeft verraden en toch is hij verloren gegaan. Het is eigen schuld.

Een hardnekkige weigering om tot God te komen. Onze D.L. illustreren dit aan de hand van de gelijkenis van

het zaad. (Matth.13) Het zaad op de weg zijn zondaren die het Woord van God laten afketsen op hun harde hart. Ze zijn niet omgeploegd in hun geweten. Ze maken zich nergens druk om. Ze weten wel dat ze moeten breken met hun zondeliefde, maar ze willen het niet, ze hebben er geen zin in. De roepstem van het evangelie interesseert ze niet.

Het zaad zonder diepte van aarde. Dat zijn de tijdgelovigen. Zij leven met een ingebeeld geloof. Ze hebben de belofte van het evangelie 'terstond' en 'met vreugde' aangenomen.

Spontaan, onnadenkend, zonder de kosten te overrekenen.

O ja, ze zijn wel een beetje 'omgeploegd', gevoelig geworden vanwege hun zonden, maar de diepgang wordt gemist. Er is geen levend zondebesef, er is geen droefheid naar God over de zonden, ze zijn niet geheel verloren, ze kunnen nog wel wat, ze zijn half bekeerd, dus ten diepste helemaal niet. Ze hebben Christus niet nodig als een volkomen Zaligmaker. Ze willen wel een helpende, een aanvullende Jezus.

Uiteindelijk droogt alles op bij zulke tijdgelovigen. De tranen drogen op, de blijdschap is van korte duur, door verdrukking sterft het uiteindelijk af. Ze missen in alles de toepassende werking van de Heilige Geest. Hun 'geloofsleven' verdiept zich niet. Er is geen verdieping in de zondekennis, Godskennis en Christus kennis.

Het zaad dat tussen de doornen valt. Dat zijn zondaren die de roepstem van het evangelie laten verstikken in de zorgen van het leven en de wellusten van de wereld. Je studie, je baan, je gezondheid, je conditie, je hobby, je computer, je vrienden enz. Geen tijd voor God. De preek verstikt in al je besommeringen. Je vangt flarden van het Woord op. Soms denk ik wel eens onder het preken. "Waar zit je toch met je gedachten?" Het Woord krijgt nauwelijks de gelegenheid om indruk te maken. Ligt het aan God, aan Zijn Woord? O nee, het ligt aan hen die geroepen worden.

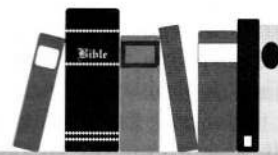
b. Het wel komen

"Ze zullen komen...." (Jer.31:9) Wie? "Al wat de Vader geeft, zal tot Mij komen, en die tot Mij komt zal Ik geenszins uitwerpen." (Joh.6:37) Het komen wordt niet toegeschreven aan een mens. Uit zichzelf blijf je tegenstand bieden. Het komen ligt verankerd in de verkiezing. Wat doet God dan? God roept hen krachtig en geeft

hen geloof en bekering. De volgende keer hoop ik verder te gaan.

Ontvang de hartelijke groeten van jullie vriend,

Ds. K. Visser

BOEKBESPREKINGEN

Woorden van puriteinen, 63 blz., € 4,95, Uitgave den Hertog- Houten. Dit boekje biedt een selectie van kernachtige citaten van puriteinen zoals John Bunyan, William Perkins, Thomas Boston en Samuel Rutherford. De fragmenten zijn gegroepeerd rond enkele centrale thema's uit het christelijke geloof: God en mens. Wet, zonde en overtuiging. Evangelie en genade.

Geloof en ongeloof. Wedergeboorte en bekering. Woord en gebed. Lijden en lijdzaamheid. Verleiding en verleiders. Uitverkiezing en volharding. De laatste dingen.

Op blz. 15 wordt iets weergegeven van Edmund Calamy: "'Volgende week', zegt de zondaar, 'zal ik beginnen met ingetogen en matig te zijn, ernstig en vroom.' Maar wat hij in werkelijkheid zegt, is dit: 'Ik ben vastbesloten om deze week in braspartijen en onmatigheid door te brengen, in zinnelijkheid en wereldsgezindheid, of in welke ondeugd ook waarin ik mezelf wentel.' En als we dit vaak doen, en er een gewoonte van maken om onze bekering van tijd tot tijd uit te stellen, dan is dit een ernstig teken dat we helemaal nooit van plan zijn om tot bekering te komen."

We lezen op blz. 26 van Hugo Binning: "Geloven in Christus is eenvoudig dit: hoe ik ook ben (goddeloos, ellendig, onrein, wanhopig), ik ben bereid om Jezus Christus tot mijn Zaligmaker te hebben. Biedt Hij mij geen hulp of hoop, dan heb Ik niets anders."

Op blz. 28 lezen we van Andrew Gray: "Zeg niet dat uw wond ongeheel is en uw plaag smartelijk, maar troost uzelf hiermee dat er balsem in Gilead is en een heilmeester aldaar. Hoe ellendig uw toestand ook is, breng hem tot Christus en Hij zal hem genezen. Vertrouw hem toe aan de Advocaat Die nooit een rechtszaak

verloren heeft. O, hoeveel ellendige en wanhopig schijnende zaken heeft Christus in de hemel bepleit! Geloof dit, voor het winnen van onze zaak kan Hij argumenten aanvoeren die we zelf nooit hadden kunnen bedenken."

Tenslotte geven we een citaat van Thomas Watson van blz. 39: "Leer de Schrift toe te passen. Beschouw ieder woord als tot u gesproken. Als het Woord dondert tegen de zonde, denk dan: 'God bedoelt mijn zonden.' Als het een plicht benadrukt, denk dan: 'God heeft mij hierin op het oog.' Velen houden de Schrift van zich af, alsof zij alleen hen aanging die leefden in de tijd toen zij werd geschreven. Wilt u echter voordeel van het Woord hebben, pas het dan toe op uzelf. Een medicijn zal geen goed doen, tenzij het wordt ingenomen."

Kohlbrügge, Zijn betekenis en invloed, dr. J. van Genderen, 76 blz., € 6,-. Dit boekje verschijnt als deel 44 in de serie Apeldoornse Studies. Na een inleiding bevat het boekje de volgende hoofdstukken:

Hoofdmomenten uit Kohlbrügges leven. De betekenis van Kohlbrügge. De invloed van Kohlbrügge. In kort bestek biedt dit boekje veel over het leven en de invloed van Kohlbrügge. Op blz. 34 wordt afstand genomen van de zienswijze van Kohlbrügge wat betreft 'vlees' in Johannes 1:14. De auteur stelt terecht dat Kohlbrügge zich beter had kunnen aansluiten bij de opvatting van Calvin die in zijn commentaar verklaarde, dat het in Johannes 1:14 niet gaat over de verdorven natuur, maar wel om de sterfelijke mens. Op blz. 39 wordt een zwak punt in de theologie van Kohlbrügge aangeduid namelijk zijn interpretatie van de werkwoordsvormen die een gebod in het Grieks op een bepaalde wijze uitdrukken op plaatsen als Kolossenzen 3:5, 8 en 12. De weergave: 'hebt ze gedood, hebt ze afgelegd, hebt ze aangedaan' is onjuist. Het moet blijven: 'Doodt dan, legt af, doet aan.' De auteur tekent hierbij aan dat Kohlbrügge een geweldige vrees voor wetticisme had en dat weerhield hem ervan de gemeente steeds weer op te roepen tot het volbrengen van Gods geboden. Uit de conclusie op blz. 47 willen we enkele regels aanhalen: "Wat de betekenis van Kohlbrügges prediking

en theologie betreft, is ons oordeel positief. We behoeven niet met al zijn uitspraken te kunnen instemmen om er dankbaar voor te zijn, dat hij tegen alle andere opvattingen in zo duidelijk en krachtig verkondigd en geleerd heeft, dat de mens door het geloof alleen gerechtvaardigd wordt. In menig opzicht was hij wel een kind van zijn tijd, maar daarin ging hij boven zijn tijd uit."

Ds. C. Harinck, Ik geloof in God, 125 blz. € 8,75, Uitgeverij De Banier-Utrecht. De auteur is predikant van de Gereformeerde Gemeente van Terneuzen en heeft al heel wat boeken geschreven. Het boek is een herschreven en opnieuw uitgegeven boek dat in 1990 verscheen ten dienste van evangelisatiecommissies en mensen die een niet-christen een geschikt boek wilden geven. We onderschrijven dat het boek in dat opzicht ook vandaag goede diensten kan bewijzen. De titel van het boek is ontleend aan de apostolische geloofsbelijdenis: "Ik geloof in God". De vraag die centraal staat is deze; Wie gelooft er nog in God? Het lezen van het boek is een goede voorbereiding op vragen die niet-christenen vaak stellen. Het kan dienstbaar zijn aan het geven van goede antwoorden op deze vragen. In dit boek komen de zogenaamde godsbewijzen aan de orde en wordt er in kort bestek iets gezegd over de vele godsdiensten die er zijn. Ook de islam, het jodendom en het christendom worden kort behandeld. Het boek besluit met twee hoofdstukken getiteld: De christelijke boodschap en de confrontatie met God. Op blz. 16 en 17 lezen wij het volgende: "Het universum, het zonnestelsel en de aarde dragen de bewijzen in zich dat zij ontstaan zijn door de hand van een almachtige en wijze schepper. De bewijzen voor deze visie overtreffen de gissingen en onbewezen theorieën van de evolutieleer en andere visies over het ontstaan van alle dingen. Wat onze aarde betreft zijn er enkele zeer opmerkelijke zaken, die tot nadenken moeten stemmen.

.Onze aarde staat precies op de juiste afstand van de zon, zodat de aarde de juiste hoeveelheid licht en warmte ontvangt die nodig is voor ons menselijk bestaan. Als de aarde op dezelfde afstand van de zon stond als Mercurius en Venus zou hier alles ver-

branden. En als de aarde op een afstand van de zon stond gelijk aan Mars of Pluto zou alles op aarde bevriezen.

.Als de omwentelingen van de aarde maar voor een deel af zouden wijken van de huidige rotatie, zouden onze dagen en nachten veel langer zijn dan 24 uur en zou alles gedurende de dag verbranden en gedurende de nacht bevriezen.

De maan is op een afstand van 240.000 km van de aarde geplaatst. Als de maan dichterbij stond zouden de getijden, die nu onschuldig zijn, de continenten tweemaal per dag met water bedekken.

.Als onze aardkorst slechts een weinig dikker zou zijn en de oceanen dieper, zou de verstoorde combinatie van de gassen het leven op aarde onmogelijk maken.

.De samenstelling van de atmosfeer is ongeveer 78 procent stikstof en 21 procent zuurstof. Als deze samenstelling anders was, zou er geen leven op aarde mogelijk zijn.

.De aarde heeft een bepaalde as waarom hij draait. De wijze waarop hij nu met deze as rondom de zon draait, zorgt ervoor dat er seizoenen zijn. Die seizoenen zouden er heel anders uitzien, als de aarde rondom een andere as draaide.

.Onze atmosfeer dient als een schild voor dodelijke straling en beschermt de aarde voor zo'n twintig miljoen meteorieten, die onze aarde anders zouden raken.

.De grootte en omvang van de aarde is juist voldoende om het leven te onderhouden zoals dit nu is. Als de aarde zo klein zou zijn als de maan zou de zwaartekracht te klein zijn om water en atmosfeer vast te houden. Als de doorsnee van de aarde tweemaal zo groot was als nu, zou de atmosferische druk ons het leven bijna onmogelijk maken.

Deze lijst van opmerkelijke zaken kan gemakkelijk uitgebreid worden. Het leert ons dat de aarde niet door toeval is ontstaan, maar door de hand van een almachtige, wijze en goede God voorbereid is tot een woonplaats voor de mens." Ds. Harinck wijst ook op de mens zelf. De mens is het meest wonderbaarlijke schepsel waarin we ook de hand zien van een almachtige, wijze en goede God.

HAAMSTEDE CONFERENTIE

Deze zal dit jaar D.V. voor het eerst worden gehouden in het conferentieoord "Mennorode" te Elspeet. Het bestuur meent hiermee een goede vervangende locatie te hebben gevonden voor het beleggen van deze conferentie, die gehouden zal worden op 1, 2 en 3 september 2003.

De exacte titels van de referaten zullen later worden meegedeeld. De volgende sprekers hopen op de a.s. conferentie het woord te voeren.

Ds. A. Beens, herv. predikant te Katwijk aan Zee;
Ds. M. Goudriaan, herv. predikant te Lunteren;
Ds. W. Harinck, ger. gem. predikant te Woerden;
Ds. J.M.J. Kieviet, chr. geref. predikant te Rotterdam- Kralingen;
Ds. K. ten Klooster, herv. predikant te Ridderkerk- Slikkerveer;
Drs. B. Tiggelaar, consultant, publicist IT en ondernemerschap te Soest;
Ds. W. van Vlastuin, herv. predikant te Katwijk aan Zee;
Ds. J. Westerink, chr. geref. predikant te Utrecht.

De conferentie staat open voor predikanten, evangelisten, leraren godsdienst en voor studenten, die zich voorbereiden op het predikantschap. Het is de gewoonte dat degenen, die eerder aan de conferentie hebben deelgenomen een persoonlijke uitnodiging voor deze conferentie krijgen. Wie nog niet eerder een uitnodiging heeft gehad en deze mettertijd wil ontvangen kan dit doorgeven via tel. nrs. 0187-48071 of 0187- 483136.

Voor info bel:

0416 - 692 787
of
0184 - 630 180

**Reformatische Vereniging van
Ongewild Kinderloze Echteparen**

Diamantweg 47, 3817 GH AMERSFOORT
Tel. 033-461 9922.

www.chinachristianbooks.org

Maak uw gift over op bankrekening:

3473.76.029

De Redelijke Godsdienst van ds. W. á Brakel.
Voor ons zo vanzelfsprekend. Voor vele huis-
kerkleiders in China onbereikbaar ver weg.

DV medio 2004 hopen we hen
dit standaardwerk in hun eigen taal

aan te bieden verdeeld
over 10 deeltjes. Een

deeltje kost slechts
2 euro. Gunt u hen

een compleet werk
á 20 euro?

De schatten der Reformatie: nu ook in China!

Friedensstimme Zorgt voor

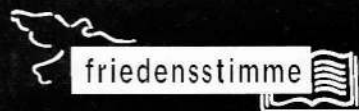
- Bijbels
- Christelijke lectuur
- Russische evangelisten
en hun gezinnen

**Uw gebed en meeleven
zijn daarbij nodig!**

Ondersteun dit werk
door uw gift op
gironummer 4132334

Meer info?
Bel (0182) 53 85 44.

Postbus 15, 2800 AA Gouda, www.friedensstimme.nl